

СПИСОК ЛІТЕРАТУРЫ

1. The New Plastics Economy. Rethinking the future of plastics. URL : http://www3.weforum.org/docs/WEF_The_New_Plastics_Economy.pdf. (Дата доступу: 14.02.2020)/
2. Охрана окружающей среды в Республике Беларусь: статистический сборник / И. В. Медведева. Национальный статистический комитет Республики Беларусь, 2019. С. 191–192.
3. Экологическая политика: принципы формирования и реализации. URL : https://ecodelo.org/3671-ekologicheskaya_politika_printsipy_formirovaniya_i_realizatsii-ustoichivoe_razvitiye. (Дата доступу: 13.03.2020).
4. Постановление министерства антимонопольного регулирования торговли Республики Беларусь 19 февраля 2020 г. № 14 “О перечне одноразовой пластиковой посуды”. URL : <http://pravo.by/document/?guid=12551&p0=W22035115&p1=1>. (Дата доступу: 15.02.2020).
5. Из чего на самом деле сделаны бумажные стаканчики? URL : <https://zen.yandex.ru/media/alinamandarina/iz-chego-na-samom-dele-sdelany-bumajnye-stakanchiki-5c2bcc678c276f00aa0e6207>. (Дата доступу: 09.03.2020).
6. Почему бумажный пакет не экологичнее пластикового. URL : <https://eco-cosm.com/articles/lokalno/pochemu-bumazhnyij-paket-ne-ekologichnee-plastikovogo>. (Дата доступу: 04.03.2020).
7. Как в Беларуси планируют решать проблему использования коммунальных отходов URL : <http://www.pravo.by/novosti/obshchestvenno-politicheskie-i-v-oblasti-prava/2019/august/39041>. (Дата доступу: 14.03.2020).

УДК 314.151.3 – 054.72

ПРОБЛЕМИ ЗОВНІШНЬОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

А. С. Філіпішина, З. А. Атаманчук

Анотація. У статті проаналізовано проблеми та наслідки міжнародної міграції для країн-донорів, запропоновано заходи, спрямовані на подолання наслідків глобальної міграції населення та перспективні шляхи вирішення проблеми міжнародної міграції у рамках Організації Об'єднаних Націй. Методологічною основою проведеного дослідження є використаний структурно-системний підхід, методи порівняльного аналізу, аналітичної та комплексної оцінки.

Ключові слова: міжнародна міграція, трудова міграція, мігранти, країни-донори.

Вступ. Міжнародні міграційні потоки перетворилися в глобальне явище, яке має вплив на всі сторони життя світової спільноти. Глобалізація світового ринку праці вимагає більшої гнучкості міграційної поведінки, яку може гарантувати тимчасова трудова міграція. Залучення іноземних працівників на тимчасовій основі відповідає цілям міграційної політики більшості приймаючих держав. У результаті зміни кваліфікаційної структури міграційних потоків характеризуються, перш за все, збільшенням серед мігруючих частки осіб з високим рівнем освіти і професійної кваліфікації, що є негативним явищем для країн-донорів.

Мета дослідження полягає у вивченні процесів міжнародної трудової міграції, обґрунтуванні її специфіки та розвитку, проблем та перспектив. Проблемам міжнародної міграції робочої сили присвячені праці провідних українських учених, серед яких: Е. Абрамова, С. Вільгельм, І. Дахно, І. Бураковський, В. Копійка, І. Лапшина, В. Мовчан, О. Шумило, Б. Рігерт, В. Сіденко, О. Усенко, А. Фіалко, Т. Циганкова, В. Новицький, А. Поручник, М. Румянцев, А. Філіпенко та ін. Проте системні моменти дослідження цього явища потребують подальших наукових пошуків у даній площині.

Основна частина. В останні десятиліття однією з найбільш значущих тенденцій в розвитку міжнародних економічних відносин стало стрімке зростання ролі міжнародної міграції населення. Мова йде не тільки про кількісні показники даного явища, але і про появу нових якісних особливостей, що виражаються у глобальному характері міжнародної

міграції, якою охоплено, в тій чи іншій мірі, усі країни світу. Іншою найважливішою її особливістю є поширення різних форм міграції з економічних причин, що обумовлено рядом факторів:

- наростання економічного розриву між країнами, що розвиваються і розвиненими країнами;
- демографічний дисбаланс між країнами Півночі і Півдня, який є потужним стимулом для еміграції з останніх;
- поліпшення засобів зв'язку і транспортної системи, що сприяє вільному і швидкому переміщенню навіть між дуже віддаленими одна від одної територіями;
- діяльність міжнародних інститутів, а також транснаціональних корпорацій;
- розвиток соціальних зв'язків, інтернаціональні шлюби, возз'єднання сімей і формування світової системи взаємодопомоги [1].

У 2019 р. кількість міжнародних мігрантів у всьому світі досягла майже 272 млн осіб порівняно з 153 млн осіб у 1990 р., коли в Європі перебувала найбільша їх частина (82 млн осіб), а далі йшли Північна Америка (59 млн осіб), Північна Африка і Західна Азія (49 млн осіб). Регіональний розподіл міжнародних мігрантів змінюється, при цьому чисельність мігрантів у Північній Африці, Західній Азії і в країнах Африки на південь від Сахари зростає швидше, ніж в інших регіонах. Продовжує зростати кількість випадків вимушеного переміщення через міжнародні кордони. Кількість біженців і шукачів притулку збільшилася приблизно на 13 млн. осіб в період з 2010 р. по 2017 р., що становить майже чверть від загального обсягу всіх міжнародних мігрантів. На Північну Африку і Західну Азію припадає близько 46 % від загальносвітового обсягу біженців та шукачів притулку, за ними слідують країни Африки на південь від Сахари (близько 21 %). У 2019 р. дві третини усіх міжнародних мігрантів проживали всього в 20 країнах. Найбільша кількість міжнародних мігрантів (51 млн осіб) проживали в Сполучених Штатах Америки, що становить близько 19 % від загального обсягу мігрантів у світі. Друге і третє місця серед країн світу за чисельністю міжнародних мігрантів займають Німеччина і Саудівська Аравія (близько 13 млн. осіб кожна), далі йдуть Російська Федерація (12 млн осіб) і Сполучене Королівство (10 млн. осіб). Третина всіх міжнародних мігрантів прибули у десять країн. У 2019 р. Індія була провідною країною походження міжнародних мігрантів, а 17,5 млн осіб проживали за кордоном. Другою за величиною діаспорою були мігранти з Мексики (11,8 млн. осіб), далі – Китай (10,7 млн осіб), Російська Федерація (10,5 млн осіб) та Сирійська Арабська Республіка (8,2 млн осіб). Жінки і дівчатка складають менше половини (48 %) усіх міжнародних мігрантів у всьому світі, частка жінок і дівчат у загальній кількості дещо скоротилася – з 49,3 % у 2000 р. до 47,9 % у 2019 р. Частка жінок-мігрантів була найвищою у Північній Америці (51,8 %) і Європі (51,4 %), а найнижчою – у країнах Африки на південь від Сахари (47,5 %) і Північної Африки та Західної Азії (35,5 %) [2].

Аналіз досвіду зарубіжних країн і теоретичних підходів до проблем міжнародної міграції трудових ресурсів і її впливу на соціально-економічне становище приймаючих країн та країн-донорів, дозволив виявити ряд закономірностей. Найбільш значущими економічними наслідками трудової міграції для країни-донора є трансферти мігрантів, які стосуються позитивних факторів, і «витік мізків», який є однозначно негативним явищем для країни-постачальника мігрантів. У країнах найбільш активних експортерів трудових ресурсів, доходи від трансфертів мігрантів іноді досягають значної частки валового національного продукту, забезпечуючи значне джерело надходження валюти. З іншого боку, виїжджають на заробітки за кордон найбільш енергійні, молоді громадяни, багато з яких – освічені й талановиті, вони намагаються назавжди залишитися в країні призначення. Особливе занепокоєння у цьому контексті викликає безповоротна інтелектуальна еміграція з країн, що розвиваються, яка сприяє ще більшому наростанню розриву у рівнях розвитку між країнами Півночі та Півдня. Теоретично оцінити втрату одного фахівця досить складно, так як збиток держави полягає не тільки в тих витратах,

які були понесені на виховання і навчання мігранта, а й у можливішому внеску даної особи в економічний розвиток держави у майбутньому. Природно слід враховувати наявність можливостей уряду в галузі створення умов для реалізації потенційних можливостей окремого індивіда. Проте, можна припустити, що в цілому наслідки від трудової еміграції громадян будуть позитивними, якщо трансферти мігрантів компенсують втрати країни від безповоротної втрати «мізків» [3].

Процеси трудової міграції належать до категорії тих економічних явищ, які не слід залишати без втручання держави, покладаючись на ефективний розподіл ресурсів у рамках вільного саморегульованого ринку. Це особливо актуально з урахуванням соціальних аспектів міграції та можливого негативного ставлення місцевого населення до носіїв чужої культури. Однак, не можна розглядати трудових мігрантів лише як економічну одиницю, лише як фактор виробництва. У першу чергу необхідно пам'ятати, що мігранти – це люди, масштабне переміщення яких є найважливішим фактором ускладнення системи міждержавних відносин.

У рамках проведеного аналізу різних теоретичних підходів до вивчення цього явища і його впливу на економічне зростання, можна стверджувати, що «витік мізків» однозначно є негативним явищем для країни-донора. Серед найбільш негативних проявів відтоку фахівців можна виділити наступні:

- ослаблення науково-технічного потенціалу та уповільнення темпів економічного зростання;
- невиправдані витрати держави на виховання, навчання і підвищення кваліфікації емігрантів;
- упущена вигода, рівна очікуваному вкладу в економіку, науку і соціальний розвиток країни;
- соціально-демографічні втрати, порушення наступності поколінь.

Міграція негативно позначається на розвитку соціальної сфери. Працюючи за кордоном, мігранти не роблять ніяких внесків до соціальних фондів своєї країни, не платять податків. Однак мігранти, які повертаються, і члени їх сімей користуються за рахунок держави медичними та освітніми послугами. Мігранту, який втратив працездатність за кордоном, нараховується пенсія за віком або за інвалідністю. Таким чином, тягар соціальних виплат трудовим мігрантам і членам їхніх сімей несе країна-донор.

У країнах-донорах у результаті виїзду громадян репродуктивного віку, відбувається порушення сімейних відносин через тривалу відсутність одного з подружжя, відкладені народження або відмови від народження дітей та погіршення стану здоров'я, через те виникають неминучі демографічні втрати. Загрозу для демографічного розвитку становить перетворення значного сегменту тимчасової міграції на стаціонарну, коли слідом за працівником виїжджають на возз'єднання їх сім'ї.

До негативних належать і соціально-психологічні наслідки трудової міграції: девальвація сімейних відносин, труднощі в побудові міжособистісних відносин батьків і дітей, соціальне сирітство, емоційні розлади у емігрантів та їхніх сімей, пияцтво, поширення споживчих настроїв серед молоді, яка через батьківські грошові трансї з-за кордону втрачає мотивацію до навчання і роботи.

Нарешті, масова еміграція погіршує міжнародну репутацію країни через придбання іміджу держави, яка не здатна забезпечити нормальні умови праці та стандарти життя для своїх громадян. З боку приймаючих країн часто висувуються політичні та економічні претензії до країн еміграції, особливо в разі значного припливу нелегальних мігрантів. Зокрема Іспанія, Великобританія, Італія наполягають на застосуванні жорстких санкцій щодо держав, які не перешкоджають незаконному виїзду своїх громадян в Європу. Надання економічної допомоги країнам, що розвиваються, часто ставиться в залежність від ефективності здійснюваних ними заходів щодо стримування нелегальної міграції.

Хоча в Європі та Північній Америці суспільне обговорення наслідків міжнародної міграції стає предметом інтенсивних дебатів, у країнах, що розвиваються, на це мало

звертають увагу. Зрозуміло, що питання міжнародної міграції стосується усіх сторін політики на місцях, від місцевого економічного розвитку, а саме неформального сектора, до освіти, охорони здоров'я, житлового господарства та безпеки.

Уряди повинні навчитися вирішувати цю складну проблему через спеціальні програми та заходи. Це, зокрема, стосується органів місцевого самоврядування, на які все більше покладається відповідальність за розробку та реалізацію ефективної політики на місцевому рівні, включаючи заходи, що стосуються міграції. З одного боку, вони повинні визнати потенційні переваги мігрантів. З іншого боку, міжнародна міграція може бути і часто є джерелом явного або прихованого соціального конфлікту. Громадська думка, як правило, змінюється з підйомами та падінням економіки, але також чутлива до інформації та повідомлень, що надходять від політиків та державних органів. Аналогічно, органи державної влади стежать за тенденціями у сприйнятті та громадській думці, особливо коли вони прагнуть отримати підтримку. Для розробки відповідної політики однією з перших проблем, яку повинні вирішити місцеві органи влади – це відсутність надійної та оновленої інформації про потоки, запаси, умови життя та праці мігрантів [4].

Питання міграції постійно є на порядку денному у міжнародного співтовариства з моменту прийняття Програми дій на Міжнародній конференції з народонаселення та розвитку (МКНР) 1994 р. Хоча наступні конференції та зустрічі на вищому рівні Організації Об'єднаних Націй в соціальній та економічній сферах підтвердили внесок міжнародної міграції в розвиток, це не було відображено в Цілях розвитку тисячоліття.

На другому засіданні на високому рівні з питань міжнародної міграції та розвитку, яке відбулося у жовтні 2013 р., Генеральна Асамблея прийняла візуальну декларацію. Угода не тільки визнала внесок міграції у реалізацію Цілей розвитку тисячоліття, але й визнала, що мобільність людини є ключовим чинником сталого розвитку [3].

Резолюцією, прийнятою Генеральною Асамблеєю 25 вересня 2015 року «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» визнано позитивний внесок мігрантів у забезпечення всеохоплюючого зростання і сталого розвитку. Зазначено, що міжнародна міграція є багатоплановим явищем, яке має велике значення для розвитку країн походження, транзиту і призначення та потребує узгоджених і комплексних заходів реагування [5]. Світові організації, держави співпрацюватимуть на міжнародному рівні задля гарантування впорядкованої та законної міграції з повною повагою до прав людини й гуманним поводженням із мігрантами, незалежно від їхнього статусу, з біженцями та переміщеними особами.

Висновки. Міжнародна міграція населення впливає на визначення економічного статусу країни, демографічну ситуацію, взаємозв'язки у різних галузях, формування світового ринку, переміщення фахівців, а також впливає на економічний розвиток країни у майбутньому та на систему міждержавних відносин. Явище трудової міграції населення має як позитивні чинники, так і негативні, що формує певний імідж країн. Питання трудової міграції та їх вирішення – це питання глобального світового масштабу, що знаходяться на порядку денному не тільки урядів промислово-розвинених країн, але і країн, які розвиваються, що визначатиме в подальшому долю людства.

Анотація. В статтю проаналізовані проблеми і наслідки міжнародної міграції для стран-доноров, пропонуються заходи, спрямовані на подолання наслідків глобальної міграції населення і перспективні шляхи вирішення питання міжнародної міграції в рамках ООН. Методологічною основою проведеного дослідження є використаний структурно-системний підхід, методи порівняльного аналізу, аналітичного і комплексного оцінювання.

Ключові слова: міжнародна міграція, трудова міграція, мігранти, країни-донори.

Abstract. The article analyzes the problems and consequences of international migration for donor countries, suggests measures aimed at overcoming the consequences of global migration and promising ways of solving the problem of international migration within the UN. The methodological basis of the conducted research is a structural-system approach, methods of comparative analysis, analytical and complex assessment.

Key words: international migration, labor migration, migrants, donor countries.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Роменчак О. Визначення та класифікація міграцій: наближення до операційних понять. Політичний менеджмент. 2006. № 2(17). С. 127–139.
2. International Migration Report. United Nations 2019. URL : https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/InternationalMigration2019_Report.pdf (дата звернення : 03.03.2020)
3. International Migration Report. United Nations 2017. URL : http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2017_Highlights.pdf (дата звернення: 03.03.2020).
4. Соціально-економічні наслідки міжнародної міграції робочої сили. URL : http://pidruchniki.com/1759091462532/ekonomika/sotsialnoekonomichni_naslidki_mizhnarodnoyi_migratsiyi_robocchoyi_sili (дата звернення: 07.03.2020).
5. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. URL : <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld> (дата звернення: 07.03.2020)

УДК 657

ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ В РАМКАХ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

А. О. Цибулько, Л. Л. Гевлич

Анотація. Виробничі запаси є основним ресурсом підприємств, а ефективність їх використання напряму впливає на конкурентну позицію суб'єкта господарювання. Особливу увагу при організації управління запасами слід приділяти точності їх оцінки як показнику, що визначає кінцеві фінансові результати підприємства. Питанням удосконалення обліку виробничих запасів присвятили свої дослідження численні вітчизняні вчені, але вони не зосереджувалися на проблемах оцінки запасів. Тому дослідження оцінки виробничих запасів з точки зору ідентифікації проблем і напрямів їх вирішення є актуальним практичним завданням. Метою статті є ідентифікація проблем оцінки виробничих запасів на вітчизняних підприємствах з точки зору пошуку шляхів їх розв'язання. У дослідженні ідентифіковані проблеми оцінки виробничих запасів у різні часові періоди, сформульовані завдання обліку та вдосконалення управління виробничими запасами вітчизняного підприємства, намічені перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: виробничі запаси, оцінка, облік, управління.

Вступ. Виробничі запаси в якості одного з основних ресурсів підприємства є обов'язковою умовою його діяльності, а ефективність їх використання напряму впливає на конкурентну позицію суб'єкта господарювання. Особливу увагу при організації управління запасами слід приділяти точності їх оцінки як показнику, що визначає кінцеві фінансові результати підприємства. І хоча розвиток інформаційних технологій дозволяє сьогодні підвищити ефективність управлінських рішень, впровадження програмних продуктів не дозволяє повністю вирішити проблеми даної ділянки. Саме тому дослідження оцінки виробничих запасів з точки зору ідентифікації проблем і напрямів їх вирішення є актуальним практичним завданням.

Питанням удосконалення обліку виробничих запасів присвятили свої дослідження такі вітчизняні вчені як Л. Безкоровайна, В. Голод, О. Данілочкіна, В. Кононенко, Л. Мілько, В. Світлична, Я. Хотенчук, Ж. Цупаленко [1–5]. Але вони не зосереджувалися саме на проблемах оцінки запасів, до того ж швидка динаміка розвитку бізнес-процесів, інформаційних технологій та нормативної бази спонукає до перевірки їх висновків у сучасних умовах розвитку вітчизняної економіки.

Метою статті є ідентифікація проблем оцінки виробничих запасів на вітчизняних підприємствах з точки зору пошуку шляхів їх розв'язання.

Основний розділ. За визначенням П(С)БО 9 «Запаси» представляють собою активи, які мають чітку визначену мету використання в рамках діяльності суб'єкта господарювання: утримуються для продажу за умов звичайної господарської діяльності